

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد

رشته جامعه‌شناسی

عنوان

بررسی وضعیت آموزش شهروندی به کودکان پیش‌دبستانی در
مهدکودک‌های مناطق ۳، ۶ و ۱۶ شهر تهران (از منظر مربیان)

استاد راهنما

دکتر فرناز ناظرزاده کرمانی

استاد مشاور

دکتر سید یعقوب موسوی

دانشجو

راحله مسعودی

مهر ۱۳۸۹

"کلیه دستاوردهای ناشی از تحقیق فوق متعلق به دانشگاه الزهراء^(س) است"

به امید آموزش شهروندانی برای جامعه حضور امام عصر (عج)

به نام خدا

تشکر می‌کنم از پدر و مادر عزیزم و خانواده مهربانم که در طی انجام این تحقیق با سعه‌صدر پذیرا و راهگشای مشکلاتم بودند.

تشکر می‌کنم از اساتید گرانقدرم، سرکار خانم دکتر ناظرزاده و آقای دکتر موسوی که در طی انجام این پایان‌نامه مرا راهنمایی و مشاورت کردند که اگر نبود راهنمایی‌های ایشان این مهم به سرانجام نمی‌رسید.

تشکر می‌کنم از اساتید گروه علوم اجتماعی دانشگاه الزهراء^(س) که در دوره کارشناسی ارشد زحمت تدریس اینجانب را پذیرفتند و جهالت‌های مرا با نور علم‌شان برطرف کردند، بویژه از سرکار خانم دکتر آزاده، خانم دکتر باستانی، خانم دکتر موسوی، خانم دکتر کمالی و خانم دکتر قاضی‌نژاد و آقای دکتر گودرزی که در طی انجام این پروژه از نظرات دقیق کارشناسانه آنان نیز بهره‌مند شدم.

تشکر می‌کنم از خانم دکتر جمیلی و آقای دکتر هاشمی که زحمت داوری این پایان‌نامه بر عهده ایشان بود و در جهت بهبود کار از نظرات کارشناسانه آنان استفاده شد.

امید است این پایان‌نامه راهی باریک باشد برای تربیت بهتر شهروندان لایق زندگی در جامعه آرمانی با حضور امام عصر (عجل الله تعالی فرجه).

چکیده

شهروندی به معنای برخورداری از حقوق و تکالیف در قبال دولت و جامعه از مفاهیم جدیدی است که دولتهای مدرن درصدد تحقق کامل آن در جوامع خود هستند. برای دستیافتن به شهروندانی مسئول و مکلف نیاز به آموزش های شهروندی در همه مقاطع زندگی مخصوصاً کودکی می باشد. هدف از این تحقیق، بررسی وضعیت آموزش شهروندی در مقطع پیش از دبستان در تهران است و با پرسش از مربیان پیش دبستان کوشیدیم تا به این هدف دست یابیم.

جامعه آماری این تحقیق مریبان ۸۳۰ مهدکودک خصوصی سطح شهر تهران بود که با نمونه گیری تصادفی ۳ منطقه از مناطق ۲۲ گانه شهر تهران انتخاب شدند (مناطق ۶، ۳ و ۱۶) و با پرسش از ۱۱۰ مربی پیش دبستان پرسشنامه تکمیل گردید. مولفه های شهروندی بدست آمده از نظریه تورنی و دیگر نظرات به عنوان چهارچوب نظری استفاده و مولفه های هویت دینی و ملی، آزادی بیان و عقیده، مشارکت فعال و مسئولیت پذیری، تبعیت از قانون کلاس و جامعه، و احترام به دیگران و محیط زیست مورد بررسی قرار گرفت.

طبق نتایج بدست آمده از این تحقیق بین نگرش مربیان درباره مقوله شهروندی و آموزش شهروندی در کلاس با ضریب همبستگی ۰/۵۸۲ در حد بالا و مستقیم رابطه معناداری وجود دارد یعنی، هرچه نگرش مثبت درباره موضوع شهروندی در مربی بیشتر باشد آموزش آن در کلاس نیز بیشتر می شود. بین نگرش مربیان به شهروندی و رفتار شهروندی کودکان در کلاس با ضریب همبستگی ۰/۵۷۶ رابطه بالا و مستقیمی وجود دارد بدین معنی که هرچه نگرش مربی نسبت به موضوع شهروندی مثبت تر شود، رفتار شهروندی از سوی کودکان کلاس بیشتر بروز پیدا می کند. طبق نتایج این تحقیق بین آموزش شهروندی ارائه شده توسط مربی و رفتار شهروندی کودک، با ضریب همبستگی ۰/۶۲۹ رابطه قوی و مستقیمی وجود دارد. یعنی هرچه آموزش شهروندی ارائه شده در کلاس توسط مربی بیشتر شود، نوآموزان نیز رفتار شهروندی بیشتری از خود نشان می دهند. کلید واژه: شهروندی؛ کودک و مربی؛ آموزش، نگرش و رفتار شهروندی.

فهرست عناوین

فصل اول - کلیات

مقدمه / ۲

طرح مسئله / ۳

سوالات تحقیق / ۶

اهمیت پژوهش / ۶

تعریف کودکی / ۷

حقوق شهروندی کودکان مندرج در کنوانسیون حقوق کودک / ۱۰

اهداف تحقیق / ۱۳

پیشینه تحقیق

تحقیقات داخلی / ۱۴

تحقیقات خارجی / ۲۰

فصل دوم - ادبیات نظری

۱-۲- شهروند / ۲۳

۲-۲- شهروندی / ۲۵

۱-۲-۲- ابعاد شهروندی / ۲۷

۲-۲-۲- حقوق شهروندی / ۳۰

۳-۲-۲- شهروندی فعال / ۳۳

۴-۲-۲- شهروند مطلوب / ۳۵

۱-۴-۲-۲- ویژگی های شهروند مطلوب / ۳۶

۳-۲- شهروندی کودکان / ۳۸

۴-۲- تربیت شهروندی / ۴۱

۱-۴-۲- اهداف و اثرات تربیت شهروندی / ۵۴

۲-۴-۲- تربیت شهروندی کودکان / ۵۶

۲-۵- دیدگاه‌های نظری درباره مفهوم شهروندی / ۶۰

۲-۵-۱- نظریه پردازان کلاسیک

سقراط / ۶۱

افلاطون / ۶۱

ارسطو / ۶۲

توکویل / ۶۳

روسو / ۶۴

هابز / ۶۵

مارکس / ۶۶

۲-۵-۲- نظریه پردازان مدرن

کیث فالکس / ۶۷

جانوسکی / ۶۸

دیوید هلد / ۶۹

هابرماس / ۶۹

میلر / ۷۰

گیدنز / ۷۱

یونگ / ۷۲

۲-۶- نظریه پردازان حقوق شهروندی

برایان ترنر / ۷۳

تی.اچ. مارشال / ۷۵

۲-۷- چهارچوب نظری / ۷۸

۲-۸- مدل نظری / ۸۳

۲-۹- فرضیات تحقیق / ۸۶

فصل سوم - روش تحقیق

۱-۳- روش تحقیق / ۸۹

۲-۳- جامعه آماری / ۹۰

۳-۳- تعیین حجم نمونه و شیوه نمونه گیری / ۹۱

۴-۳- واحد تحلیل و مشاهده / ۹۲

۵-۳- ابزار گردآوری داده / ۹۳

۶-۳- تعریف مفاهیم و نحوه سنجش مقیاس‌ها

۱-۶-۳- متغیر وابسته

۱-۱-۶-۳- آموزش شهروندی / ۹۴

تعریف نظری مولفه‌های شهروندی / ۹۶

تعریف عملیاتی آموزش شهروندی / ۹۷

۱-۱-۶-۳-۲- تعریف عملیاتی رفتار شهروندی کودکان / ۱۰۱

۲-۶-۳- متغیر مستقل / نگرش / ۱۰۴

۳-۶-۳- متغیرهای زمینه‌ای / ۱۰۸

۷-۳- روایی و پایایی مقیاسها / ۱۰۹

۸-۳- روشها و تکنیک های آماری / ۱۱۰

فصل چهارم - یافته های تحقیق

۱-۴- توصیف داده ها

الف - متغیرهای زمینه‌ای / ۱۱۲

ب - متغیر مستقل (نگرش مربیان) / ۱۱۸

ج - متغیرهای وابسته : آموزش شهروندی به نوآموزان / ۱۳۳

رفتار شهروندی نوآموزان / ۱۴۷

۴-۲- تحلیل داده‌ها

بررسی روابط دو متغیره / ۱۶۱

روابط چند متغیره تحلیل رگرسیونی / ۱۷۱

فصل پنجم – نتیجه گیری

بررسی سوالات تحقیق / ۱۸۴

بررسی فرضیات تحقیق / ۱۹۲

پیشنهادات / ۱۹۹

فصل ششم – پیوست‌ها

منابع / ۲۰۱

پرسشنامه / ۲۰۸

چکیده انگلیسی

فهرست جداول

- جدول ۳-۱- تعداد مهدکودک در سه منطقه ۳، ۶ و ۱۶ / ۹۲
- جدول ۳-۲- تعریف عملیاتی متغیر وابسته (آموزش شهروندی) / ۱۰۰
- جدول ۳-۳- تعریف عملیاتی متغیر وابسته (رفتار شهروندی نوآموزان از منظر مربیان) / ۱۰۳
- جدول ۳-۴- تعریف عملیاتی متغیر مستقل (نگرش مربیان) / ۱۰۷
- جدول ۳-۵- تفاوت آلفای مقدماتی و نهایی / ۱۱۰
- جدول ۴-۱- توزیع درصد فراوانی سن مربی / ۱۱۲
- جدول ۴-۲- توزیع درصد وضعیت تاهل مربی / ۱۱۳
- جدول ۴-۳- توزیع درصد فراوانی منطقه محل مهدکودک / ۱۱۴
- جدول ۴-۴- توزیع درصد فراوانی تعداد دانش‌آموزان کلاس / ۱۱۵
- جدول ۴-۵- توزیع درصد فراوانی میزان تحصیلات مربی / ۱۱۶
- جدول ۴-۶- توزیع درصد فراوانی رشته تحصیلی مربی / ۱۱۷
- جدول ۴-۷- توزیع درصد فراوانی میزان سابقه کار آموزشی / ۱۱۸
- جدول ۴-۸- توزیع درصد فراوانی میزان نگرش مربی به آگاهی از وجود قانون در کلاس / ۱۱۹
- جدول ۴-۹- آماره‌های توصیفی متغیر نگرش مربی به آگاهی از وجود قانون در کلاس / ۱۱۹
- جدول ۴-۱۰- توزیع درصد فراوانی میزان نگرش مربی به آگاهی از وجود قانون در جامعه / ۱۲۰
- جدول ۴-۱۱- آماره‌های توصیفی متغیر نگرش مربی به آگاهی از وجود قانون در جامعه / ۱۲۱
- جدول ۴-۱۲- توزیع درصد فراوانی میزان نگرش مربی به مسائل مربوط به حفظ محیط زیست / ۱۲۲
- جدول ۴-۱۳- آماره‌های توصیفی متغیر نگرش مربی به مسائل مربوط به حفظ محیط زیست / ۱۲۲
- جدول ۴-۱۴- توزیع درصد فراوانی میزان نگرش مربی به مسائل مربوط به هویت ملی / ۱۲۳
- جدول ۴-۱۵- آماره‌های توصیفی متغیر نگرش مربی به مسائل مربوط به هویت ملی / ۱۲۴
- جدول ۴-۱۶- توزیع درصد فراوانی میزان نگرش مربی به همکاری و مشارکت کودکان / ۱۲۴
- جدول ۴-۱۷- آماره‌های توصیفی متغیر نگرش مربی به همکاری و مشارکت کودکان / ۱۲۵
- جدول ۴-۱۸- توزیع درصد فراوانی میزان نگرش مربی به هویت دینی / ۱۲۶
- جدول ۴-۱۹- آماره‌های توصیفی متغیر نگرش مربی به هویت دینی / ۱۲۶

- جدول ۴-۲۰- توزیع درصد فراوانی میزان نگرش مربی به نظردهی و ابراز عقیده / ۱۲۷
- جدول ۴-۲۱- آماره‌های توصیفی متغیر نگرش مربی به نظردهی و ابراز عقیده / ۱۲۸
- جدول ۴-۲۲- توزیع درصد فراوانی میزان نگرش مربی به مسئولیت‌پذیری و رشد آن در کودک / ۱۲۸
- جدول ۴-۲۳- آماره‌های توصیفی متغیر نگرش مربی به مسئولیت‌پذیری و رشد آن در کودک / ۱۲۹
- جدول ۴-۲۴- توزیع درصد فراوانی میزان نگرش مربی به حس احترام به دیگران در کودک / ۱۲۹
- جدول ۴-۲۵- آماره‌های توصیفی متغیر نگرش مربی به حس احترام به دیگران در کودک / ۱۳۰
- جدول ۴-۲۶- آماره‌های توصیفی متغیر نگرش مربی به شهروندی / ۱۳۰**
- جدول ۴-۲۷- توزیع درصد فراوانی میزان آموزش شهروندی به نوآموزان در خصوص وجود قانون در کلاس / ۱۳۳
- جدول ۴-۲۸- آماره‌های توصیفی متغیر آموزش شهروندی به نوآموزان در خصوص وجود قانون در کلاس / ۱۳۴
- جدول ۴-۲۹- توزیع درصد فراوانی میزان آموزش شهروندی به نوآموزان در خصوص آگاهی از وجود قانون در جامعه / ۱۳۴
- جدول ۴-۳۰- آماره‌های توصیفی متغیر آموزش شهروندی به نوآموزان در خصوص آگاهی از وجود قانون در جامعه / ۱۳۵
- جدول ۴-۳۱- توزیع درصد فراوانی آموزش شهروندی به نوآموزان در خصوص مسائل مربوط به حفظ محیط زیست / ۱۳۶
- جدول ۴-۳۲- آماره‌های توصیفی متغیر آموزش شهروندی به نوآموزان در مسائل مربوط به حفظ محیط زیست / ۱۳۶
- جدول ۴-۳۳- توزیع درصد فراوانی میزان آموزش شهروندی به نوآموزان در مسائل مربوط به هویت ملی / ۱۳۷
- جدول ۴-۳۴- آماره‌های توصیفی متغیر آموزش شهروندی به نوآموزان در مسائل مربوط به هویت ملی / ۱۳۸
- جدول ۴-۳۵- توزیع درصد فراوانی میزان آموزش شهروندی در خصوص همکاری و مشارکت کودکان / ۱۳۸
- جدول ۴-۳۶- آماره‌های توصیفی متغیر آموزش شهروندی در خصوص همکاری و مشارکت کودکان / ۱۳۹
- جدول ۴-۳۷- توزیع درصد فراوانی میزان آموزش هویت دینی به نوآموزان / ۱۳۹
- جدول ۴-۳۸- آماره‌های توصیفی متغیر آموزش هویت دینی به نوآموزان / ۱۴۰
- جدول ۴-۳۹- توزیع درصد فراوانی میزان آموزش نظردهی و ابراز عقیده به نوآموزان / ۱۴۱
- جدول ۴-۴۰- آماره‌های توصیفی متغیر آموزش نظردهی و ابراز عقیده به نوآموزان / ۱۴۱
- جدول ۴-۴۱- توزیع درصد فراوانی میزان آموزش مسئولیت‌پذیری و رشد آن در نوآموزان / ۱۴۲

- جدول ۴-۴۲- آماره‌های توصیفی متغیر آموزش مسئولیت پذیری و رشد آن در نوآموزان / ۱۴۳
- جدول ۴-۴۳- توزیع درصد فراوانی میزان آموزش حس احترام به دیگران در کودک / ۱۴۳
- جدول ۴-۴۴- آماره‌های توصیفی متغیر میزان آموزش حس احترام به دیگران در کودک / ۱۴۴
- جدول ۴-۴۵- آماره‌های توصیفی متغیر آموزش شهروندی به نوآموزان / ۱۴۴**
- جدول ۴-۴۶- توزیع درصد فراوانی رعایت قانون کلاس از سوی نوآموزان / ۱۴۷
- جدول ۴-۴۷- آماره‌های توصیفی رعایت قانون کلاس از سوی نوآموزان / ۱۴۸
- جدول ۴-۴۸- توزیع درصد فراوانی میزان رعایت قوانین جامعه از سوی نوآموزان / ۱۴۸
- جدول ۴-۴۹- آماره‌های توصیفی متغیر میزان رعایت قوانین جامعه از سوی نوآموزان / ۱۴۹
- جدول ۴-۵۰- توزیع درصد فراوانی رعایت مسائل مربوط به حفظ محیط زیست از سوی نوآموزان / ۱۴۹
- جدول ۴-۵۱- آماره‌های توصیفی متغیر رعایت مسائل مربوط به حفظ محیط زیست از سوی نوآموزان / ۱۵۰
- جدول ۴-۵۲- توزیع درصد فراوانی آگاهی نوآموزان از مسائل مربوط به هویت ملی / ۱۵۱
- جدول ۴-۵۳- آماره‌های توصیفی میزان آگاهی نوآموزان از مسائل مربوط به هویت ملی / ۱۵۲
- جدول ۴-۵۴- توزیع درصد فراوانی میزان همکاری و مشارکت کودکان / ۱۵۲
- جدول ۴-۵۵- آماره‌های توصیفی متغیر همکاری و مشارکت کودکان / ۱۵۳
- جدول ۴-۵۶- توزیع درصد فراوانی میزان آشنایی هویت دینی در نوآموزان / ۱۵۴
- جدول ۴-۵۷- آماره‌های توصیفی متغیر میزان آشنایی هویت دینی در نوآموزان / ۱۵۴
- جدول ۴-۵۸- توزیع درصد فراوانی میزان آموزش نظردهی و ابراز عقیده به نوآموزان / ۱۵۵
- جدول ۴-۵۹- آماره‌های توصیفی میزان نظردهی و ابراز عقیده نوآموزان / ۱۵۶
- جدول ۴-۶۰- توزیع درصد فراوانی میزان مسوولیت پذیری و رشد آن در نوآموزان / ۱۵۶
- جدول ۴-۶۱- آماره‌های توصیفی متغیر میزان مسوولیت پذیری و رشد آن در نوآموزان / ۱۵۷
- جدول ۴-۶۲- توزیع درصد فراوانی میزان حس احترام به دیگران در کودک / ۱۵۸
- جدول ۴-۶۳- آماره‌های توصیفی متغیر میزان حس احترام به دیگران در کودک / ۱۵۸
- جدول ۴-۶۴- آماره‌های توصیفی متغیر رفتار شهروندی نوآموزان / ۱۵۹**
- جدول ۴-۶۵- همبستگی دو متغیره نگرش مربی به آگاهی کودک از وجود قانون در کلاس با آموزش آن / ۱۶۱
- جدول ۴-۶۶- همبستگی دو متغیره نگرش مربی به آگاهی کودک از وجود قانون در جامعه با آموزش آن / ۱۶۲

- جدول ۴-۶۷- همبستگی دو متغیره نگرش مربی به مسائل مربوط به حفظ محیط زیست با آموزش آن / ۱۶۳
- جدول ۴-۶۸- همبستگی دو متغیره نگرش مربی به هویت دینی با آموزش آن / ۱۶۴
- جدول ۴-۶۹- همبستگی دو متغیره نگرش مربی به هویت دینی با آموزش آن / ۱۶۴
- جدول ۴-۷۰- همبستگی دو متغیره نگرش مربی به همکاری و مشارکت کودکان با آموزش آن / ۱۶۵
- جدول ۴-۷۱- همبستگی دو متغیره نگرش مربی به نظردهی و ابراز عقیده با آموزش آن / ۱۶۶
- جدول ۴-۷۲- همبستگی دو متغیره نگرش مربی به مسوولیت پذیری و رشد آن در کودک با آموزش آن / ۱۶۶
- جدول ۴-۷۳- همبستگی دو متغیره نگرش مربی به حس احترام به دیگران در کودک با آموزش آن / ۱۶۷
- جدول ۴-۷۴- همبستگی دو متغیره نگرش مربی به شهروندی و آموزش شهروندی / ۱۶۷
- جدول ۴-۷۵- همبستگی دو متغیره نگرش مربی به شهروندی و رفتار شهروندی نوآموزان / ۱۶۸
- جدول ۴-۷۶- همبستگی دو متغیره آموزش شهروندی و رفتار شهروندی نوآموزان / ۱۶۸
- جدول ۴-۷۷- همبستگی دو متغیره سابقه آموزشی مربی و آموزش شهروندی / ۱۶۸
- جدول ۴-۷۸- همبستگی دو متغیره میزان تحصیلات مربی و آموزش شهروندی / ۱۶۹
- جدول ۴-۷۹- آزمون F رشته تحصیلی مربیان و آموزش شهروندی / ۱۶۹
- جدول ۴-۸۰- مقایسه میانگین رشته تحصیلی مربیان و آموزش شهروندی / ۱۷۰
- جدول ۴-۸۱- آزمون F مناطق مهدکودک و آموزش شهروندی / ۱۷۰
- جدول ۴-۸۲- آزمون شفه: مقایسه میانگین مناطق مهدکودک و آموزش شهروندی / ۱۷۱
- جدول ۴-۸۳- شاخص ها و آماره های تحلیل رگرسیونی نگرش شهروندی و آموزش / ۱۷۳
- جدول ۴-۸۴- تحلیل واریانس رگرسیونی نگرش شهروندی و آموزش / ۱۷۳
- جدول ۴-۸۵- مدل رگرسیون چند گانه متغیر آموزش شهروندی مربیان / ۱۷۴
- جدول ۴-۸۶- شاخص ها و آماره های تحلیل رگرسیونی رفتار و نگرش شهروندی / ۱۷۸
- جدول ۴-۸۷- تحلیل واریانس رگرسیونی رفتار و نگرش شهروندی / ۱۷۸
- جدول ۴-۸۸- مدل رگرسیون چند گانه برای تبیین رفتار شهروندی نوآموز / ۱۷۹
- جدول ۴-۸۹- شاخص ها و آماره های تحلیل رگرسیونی رفتار و ابعاد نگرش و آموزش شهروندی / ۱۸۱
- جدول ۴-۹۰- تحلیل واریانس رگرسیونی رفتار و ابعاد نگرش و آموزش شهروندی / ۱۸۱
- جدول ۴-۹۱- مدل رگرسیون چند گانه برای تبیین رفتار شهروندی نوآموز / ۱۸۲

فهرست نمودارها و اشکال

شکل ۱-۲ – مدل نظریه عمل عقلانی / ۸۲

شکل ۲-۲ – مدل کاربردی شده برای این تحقیق برگرفته از نظریه عمل عقلانی / ۸۳

شکل ۳-۲ – نمایه مولفه‌های شهروندی / ۸۴

شکل ۴-۲ - نمایه تاثیر مولفه‌های نگرش مربی بر مولفه‌های آموزش شهروندی مربی و رفتار شهروندی کودکان /
۸۵

نمودار ۱-۴ - نمودار میله‌ای میزان نگرش مربیان به مولفه‌های شهروندی / ۱۳۲

نمودار ۲-۴ – نمودار میله‌ای میزان آموزش مولفه‌های شهروندی توسط مربیان / ۱۴۶

نمودار ۳-۴ – نمودار میله‌ای میزان رفتار شهروندی دانش‌آموزان از منظر مربیان / ۱۶۰

شکل ۱-۵ – اولویت بندی مولفه‌های نگرشی و آموزشی و رفتاری از منظر مربیان / ۱۸۸

فصل اول

کلیات پژوهش

مقدمه

بر هیچکس پوشیده نیست که انسان به واسطه حیات اجتماعی خویش در تعامل با دیگران قرار دارد تعاملی که از طریق کنش و واکنش‌های دوسویه امکان‌پذیر می‌گردد که همانا تأثیرگذاری و تأثیرپذیری از عناصر ثابت شخصیت هر انسانی است. به این ترتیب زیستن در دنیای امروز نیازمند آموختن قراردادها و اصولی است که زندگی بر پایه آن استوار است. این قراردادها و اصول برای ما حقوق و مسئولیت‌هایی می‌آورد. دانستن این اصول یکی از ابزارهای ساختن زندگی مطلوب در دنیای کنونی است که هر انسانی می‌تواند به‌طور اکتسابی آنها را از منابع مختلفی اعم از رسانه‌ها، افراد مطلع و تجارب شخصی خویش بدست آورد. انسان برای زیستن در دنیای جدید نیازمند فراگیری اصول، بایسته‌ها و نبایسته‌ها، مؤلفه‌ها و بنیانهای دنیای مدرن است. در کشورهای توسعه‌نیافته که فرایند مدرنیته در آنها به‌صورت درونی شکل نگرفته است نیاز به آموزش مؤلفه‌ها و اصول دنیای مدرن بیشتر احساس می‌گردد و برای آنکه این اصول در انسانها نهادینه شود آشنایی و آموزش آنها باید از سنین کودکی و نوجوانی آغاز شود.

کودکان عامل پیوند نسلهای گذشته و آینده در هر جامعه‌ای محسوب می‌شوند. انتقال سنت‌ها و فرهنگ‌ها و اعتقادات و باورها و پیشینه‌های هویت‌بخش و در صورت لزوم اصلاح محیط اجتماعی نیز در هر جامعه از طریق کودکان میسر است. بنابراین نحوه رفتارهای برخاسته از خانواده و جامعه بر روی کودک به مانند نوشته‌ای است که بر سنگ نقش می‌بندد. دوران کودکی بهترین زمینه را برای تعالی شخصیتی، تربیتی، میل بیشتر به زندگی جمعی و تشریک مساعی انسان مهیا

می‌سازد. توجه به ایجاد محیطی مناسب برای رشد کودک و آشنایی با نیازها و سرشت فطری او که در دوران کودکی به آن نیازمند است، زمینه رشد درست شخصیتی و تربیتی او را به عنوان شهروند سالم فردا، فراهم می‌آورد" (شیعه؛ ۱۳۸۵: ۸).

طرح مسأله

یکی از چالشهای نظام برنامه‌ریزی و مدیریت شهری شکل‌گیری و شکل‌دادن به شهروندی در سطوح محلی و شهری، تامین حقوق و وظایف شهروندی و تقویت مشارکت شهروندی در اداره امور محلی و شهری می‌باشد.

"شهروندسازی یعنی فراهم‌نمودن امکانات، تسهیلات و سازوکارهای لازم برای شهروندان تا آنها از حقوق شهروندی خویش بهره‌مند شوند و بتوانند به نحوی مناسب وظایف و تکالیف شهروندی خویش را در مقابل جامعه و جامعه محلی و شهری که در آن زندگی می‌کنند، انجام دهند و شهروندان با عمل به حقوق و وظایف باعث ارتقاء فضیلت شهری، تأمین سعادت و امنیت اجتماعی شهری، می‌شوند. ماهیت و کیفیت پیچیده زندگی شهری، تراکم بالای جمعیت و آسیب‌ها و عارضه‌های تحرک مکانی و اجتماعی پی‌درپی، ارتباطات گمنام شهروندان، آلودگی محیط زیست، بزهکاریها و انحرافات اخلاقی و اجتماعی، سازمانهای نامتعادل و فقدان خدمات ضروری جهت رفع نیازهای اولیه و حیاتی شهروندان اقتضا می‌کند که شهروندان از طریق آموزشهای مداوم اصولی و برنامه‌ریزی شده جهت برخورد با مشکلات و حل معضلات ناشی از گسترش و توسعه جامعه شهری آماده شده و به سمت برقراری نظم و انسجام عمومی و ارتباط سالم هدایت گردند"

(سپیانی؛ ۱۳۸۴: ۱۳). در این بین کودکان با توجه به شفافیت ذهن و استعداد فراوان برای یادگیری باید یکی از گروههای هدف این آموزشها قرار گیرند تا نیل به برنامه ها و سیاست های توسعه ای در آینده، با بهینه سازی سرمایه انسانی سهولت و شتاب بیشتری یابد. بدیهی است همچنین نهادینه شدن آموزشهای شهروندی از دوران کودکی دستیابی به اخلاق شهروندی را در بزرگسالی آسانتر می کند.

از آنجا که کودکان یکی از عوامل اساسی اعتبار و انسجام و لذت زندگی خانوادگی و همینطور سرمایه بالقوه کشور محسوب می شوند باید تمام مراحل تربیت و آموزش آنان به دقت بررسی گردیده، اثرات تعلیم و تربیت نمایان شود و اگر نحوه تربیت و آموزش احتیاج به اصلاح دارد اقدام گردد. سریعترین دوران رشد و یادگیری به سالهای اولیه کودکی و سنین پیش از دبستان مربوط است که بهر جهت با گذشت زمان شکل گیری تحقیقات علمی و نوشته های تربیتی گوناگون در مورد کودک، نیازها، توانایی ها و ویژگی های بارزتر گشته و با مشاهدات امروزی علاقه روزافزون به آموزش و پرورش، شغل و رفاه و سرنوشت آینده اش پدید آمده است. روابط بین بزرگترها و خانواده ها معنادار شده و کودکان بخش اساسی از زندگی خانوادگی و اجتماعی امروزی را تشکیل می دهند. کودک حساس ترین مرحله زندگی یعنی رها شدن از تسلط والدین و رسیدن به تشخیص فردی و استقلال را به کمک همسالان در کودکان آغاز می کند. آموزش و پرورش پیش از دبستان می تواند از طریق غنی سازی محیط، کودکان را قادر سازد تا به تجارب ادراکی و ذهنی جدیدی که احتمالاً در محیط معمول خانواده برای آنان امکان پذیر نیست بپردازد.

ارائه برنامه‌های پیش‌دبستان نه تنها موجب تغییرات کوتاه مدت توانایی‌های ذهنی کودکان می‌گردد بلکه اثرات دراز مدتی نیز بر سازگاری آنان با محیط کلاس و پیشرفت تحصیلی دوره دبستان بر جای می‌گذارد. از جمله پیامدهای این دوره: برقراری ارتباط بهتر با دیگران، موفقیت در انتخاب، جلوگیری از کمرویی و اجتماعی بار آمدن کودک می‌باشد.

در دوره پیش دبستان که اساساً تحت نظارت آموزش و پرورش است، کودکان برای اولین بار وسیعاً از تحرک و استقلال بهره می‌گیرند و والدین و جامعه نیز انتظار دارند که کودکان برای ورود به جامعه آماده شوند.

"آموزش شهروندی و آشناسازی کودکان و دانش‌آموزان با حقوق شهروندی زمینه و بستر مناسب را برای یک شهروند خوب بودن، برقراری نظم و امنیت در جامعه، افزایش میزان مشارکت مدنی افراد، رعایت حقوق سایر شهروندان و ارتقاء فضیلت جامعه شهروندی را میسر می‌سازد. آموزش ضمن بالابردن سطح فرهنگ رعایت حقوق شهروندی، می‌تواند اندیشه و معلومات افراد را بالابرده، شخصیت ممتازی نیز برای آنها فراهم آورد و برای ایفای مسئولیت آنها را یاری کند" (سپیانی؛ ۱۳۸۴: ۱۴).

زندگی در محیط شهری مستلزم پذیرش و نهادینه کردن انواعی از هنجارهای قانونی و حقوقی است که بتواند به گونه‌ای پایدار ضمن تأمین نیازهای مختلف افراد، روابط پایدار اجتماعی را باعث گردد. کاربرد مفهوم حقوق شهروندی در واقع بسط و گسترش قواعد و مقرراتی است که تمامی فعالیتها و کنشها، تمایلات و نیازهای اقتصادی - اجتماعی - سیاسی - فرهنگی افراد را سامان داده و مانع از اعمال ستم و اجحاف به شهروندان می‌گردد(همان). سوال اصلی این تحقیق